

הלכות תפילין סימן לג

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה לחש]

ואם כן שטע מנה הלא סבירא להו לטא דלציל בעצמם קובעות ואסתר קף נהקלקל רבוץ?¹⁰

7) ובמשנ"ב לעיל (סי' לב ס"ק קפ) כתב, שאין חולק על דין זה.

[משנ"ב ס"ק טז]

הלא הקשנה למלאכת שמנים אלא טהורה בלבד?¹¹

8) ומטעם זה, כתב בשו"ת נודע ביהודה (מהדורת א"ת סי' ג, בתשובה מבן המחבר) שיש להחמיר שגם הצבע שבו משחירים את הרצועות יהיה מן המותר בפירי, וכן כתב הקסת הסופר (סי' כג ס"ב). אמנם, השומן השקוף שמורחים על הצבע כדי ליפותו, כתב בשו"ת נודע ביהודה (שם), שיש להקל לעשותו מדבר שאינו טהור. ובקסת הסופר (שם) כתב, שאף על פי ששומן זה כשר בדיעבד, מימי ראוי לכתחילה לעשותו מן המותר בפירי.

ולחשור את התפילין בדיו שנעשה מקליפי שביעיות, כתב הגר"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' מב), שמוותר, והביא שכן מבואר בר"ש סירילאו על מס' שביעית (דף קכב, א).

[משנ"ב ס"ק יז]

כל האי צריך, לעכובא הוא אפלו בדיעבד?¹²

9) ולענין העיבוד הנצרך לרצועות, כתב החזו"א (או"ח סי' ו ס"ק יא) שאף על פי שלדעת כמה מן הראשונים די במליח, ולא צריך עיפוף, מימי לחומרא נוקטים שצריך אף עיפוף. אמנם, למרות שלחומרא אומרים כן, מימי לקולא אין אומרים כן, ואם מלח את העור שלא לשמה, יתכן שאין לו תקנה, שמא כבר הוכשר עיבודו ונגמר שלא לשמה, וראה שם שנשאר בצ"ע.

ובזמנינו ששורים את העורות במים לרככם ואחר כך שמים אותם בסיד עד שהשיער נופל, ולאחר מכן מוסיפים לשרותם בחומרים חזקים כדי לחזקם, כתב החזו"א (שם) שלענין הרצועות נראה שדי בשרייתן בסיד לשמה, ואילו את שאר הפעולות אין צריך לעשות לשמה, שהרי מן הדין אין צריך לעשות את שאר הפעולות, ואם כן בודאי אין צריך לעשותן לשמה.

[משנ"ב ס"ק יח]

וטעם לנה, עין בלבוש ובמגן אברהם¹³.

10) הלבוש (סי' ג) ביאר, שמאחר שעור הרצועות צריך עיבוד, משום שצריך שיהיו הרצועות רכות לקשידה ולכריכה (כמו שנתבאר בלבוש סי' לב ס"ז), נחשב עיבודו צורך התפילין, וצריך עיבוד לשמה כמו בתפילין עצמן. מה שאין כן בעור הבתים, שבלא עיבוד הרי הוא חזק ומעולה יותר, שוב אין עיבודו חשוב כצורך התפילין, ומשום כך אף אם מעבדו, אין צורך לעבדו לשמה. והמג"א (סי' ד) ביאר, שכשם שצריך להשחיר את הרצועות לשמה, כך יש לעשות את עבודת העיבוד לשמה. [וראה ביה"ל ד"ה וצריך, שפירש דבריו].

[משנ"ב שם]

ועין בתשובת ר' עקיבא איגר דהקפדים לדינא פהדר-שמואל הנ"ל והרעיש על המקלין בנה"י¹⁴.

11) וכן כתב בביה"ל לעיל (סי' לב ס"ח ד"ה בתחלת), שאין מועיל להשחירן לשמה אחר העיבוד כשלא נעשה העיבוד לשמה.

[משנ"ב ס"ק יט]

ידע דאם נתפשנו ונתמעף קהן השתרות, צריך להשחירן מתדש, וכדלעיל בסימן לב סעיף לט¹⁵.

12) שכתב השו"ע שם, שאם התקלקל ריבוע התפילין צריך לרבע אותו מחדש, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק קפא), שמאחר שנאמרה הלכה למשה מסיני שיהיו התפילין מרובעות, צריכות התפילין לעמוד בריבוען כל שעה. והוא הדין כאן לענין שחרות התפילין, שהוא דין מהלכה למשה מסיני, שצריכות התפילין לעמוד בשחרותן כל שעה.

[ביה"ל ד"ה עור הרצועות]

וקמב הפריימגרים בפתיחתו: איני יודע אם מן התורה או מדרבנן?¹⁶

13) אמנם, בביה"ל לעיל (סי' לב ס"ז ד"ה טהורים) כתב, שמדברי הפמ"ג שם (משב"ז ס"ק כז) משמע שחזר בו ממה שכתב בפתיחה להלכות תפילין, וסובר שהוא מדאורייתא.

יום ב' ב' אלו תשע"ה

באר הגולה

הלכות תפלין סימן לג

ה שבת כ"ח
ו הקדמים פסקו ג
ז וספר התורה סימן
קע ז מרדכי
ח פתחת לה

שעור (יד) מושב הבתים קיים בשרים. ואלו הם החדשים? כל שאוחזין מקצת העור שנקרע תפירו ותולין בו התפלין והוא חזק ואינו נפסק, ואם אין ראוי לתלות בו אלא הוא נפסק הרי אלו לשנות: הגה ויש אומרים בהחדשים פסולים ובישנים בשרים (ר"י והטור והרא"ש) נטוב (טו) *לחש לשתי הספרות, בן נראה לי: ג *העור הקרוע צריך שיהיה מעור בהמה חיה ועוף (טז) הטהורים, (יז) *וצריך שיהיה מעבד (ס) [ה] (יח) לשמו. *רצועות בין מעור בין מקלף בשרות. *הלכה למשה מסיני שיהיו *הרצועות (יט) שחרות

שערי תשובה

שנקרע קצת פסול לכ"כ, עין שם: [ה] לשמו. עב"ט. והנה הקדים הפירוש והקדים תשובת רבי'ש ואח"כ תשובת באר"ש, ונחפז הוא כי בפאר"שק: יצא ראשונה בענין זה אם הרצועות מעבד שלא לשמה ע"י שהישראל שחור אותם לשמה, אבל אין מסכומים עמו הנהגים פעל רבי'ש וכעל גמלי'ת תרומה וספר"י הלוי וכל דגולי ויניצא ואטליא, וכלם חמור על פסק ונפסק בדבר שמואל סי' יט ששקלה לעשות בן והרצועות פסולים ולא יצאו י"ח בקל"ה לשמה ע"ש. וענין בשרות נ"ב מ"ח סימן ג בענין רצועות תפלין שמושחין העורות בשמן דגים הנקרא פיט"טראן, אין בו חשש מן הספר כפי'ר כיון דהמשיחה אינה עקר העבד השחור רק להציל העבד לעור קצת, ואם לא היה ר"י ב"כ הנה שחור וכשר לרצועות, ואם העבד שחור עצמו נעשה מן דבר השמא צ"ע קצת: וצ"ע הבלת שהוא מחלוץ, ספר פסקל"ת רש"י והרמב"ם ע"ש:

באר היטב

אפלו חדשים בקשר בכ"י אפלו בנה אצל זה מ"מ בג' פסולים: (ס) לשמו. וישחירו לשמן, ואם השחירו לשמן אינו מועיל למה שלא עבד לשמן, תשובת דבר שמואל סי' ז טו ע"ש. ובהשוכת באר"שק סי' יר"ד ויניצא ואטליא, וכלם חמור על פסק ונפסק בדבר שמואל סי' יט ששקלה לעשות בן והרצועות פסולים ולא יצאו י"ח בקל"ה לשמה ע"ש. וענין בשרות נ"ב מ"ח סימן ג בענין רצועות תפלין שמושחין העורות בשמן דגים הנקרא פיט"טראן, אין בו חשש מן הספר כפי'ר כיון דהמשיחה אינה עקר העבד השחור רק להציל העבד לעור קצת, ואם לא היה ר"י ב"כ הנה שחור וכשר לרצועות, ואם העבד שחור עצמו נעשה מן דבר השמא צ"ע קצת: וצ"ע הבלת שהוא מחלוץ, ספר פסקל"ת רש"י והרמב"ם ע"ש:

באר הלכה

הדין משה שקטב הוא, ומצאתי זה באחרונים וישו"ט: * לחש. עין במשנה ברוכה במה שכתבנו י"ש לסוף וכו', הוא מהאילה רבה בשם הבית יוסף הג"ל שהעיקר להלכה. וישו"ט דגם בג' תפירות יש לסמוך במקום הדק, וכמו שכתבתי במשנה ברוכה, ובין בתפירות ובין בישנות, אחרי הכלא הכי לא יברך עליהם, למה לא יקום מצות תפלין משמט ספק לדעה הפוסקת: אחר"כ מצאתי בדרך"ה חיים ששמעו בס' בן שמעל בכל גוני במקום הדק, אף הוא כתב דלא יברך עליהם, ולי נראה דבין תפירות יש לסמוך במקום הדק א"כ פוסקים דפליגי אהרמב"ם וימלוך בזה, ועל"פ כל זה סתמתי דברי שבפנים, ואלוהם בעקרא דדינא הפסיקת התפירות יש לעניות דקמי עיני רב, לכאורה לפי מאי דנקמא לן דתפירה בגידין הוא הלכה למשה מסיני, ומתרמב"ם משמע דרובע התפירה הוא גסר"כ הלכה למשה מסיני, ויש מחמירי עוד יותר בזה מרובע הבתים, עין לעיל בסימן לב קע"ח מ בבאר הגור"א שם, אס"כ לפי מאי דפסק השלחן ערוך לעיל בסימן לב דאם עשאו קרעונו ואחר זה נתקלקל רובעו צריך לתקנו ופסולין כל זמן שלא תקנו, וכדמשמע שם בסוף לט ב"ט, אפ"י מקל הכא הרמב"ם בנפסקו ג' תפירות בהרש"ם, הא ממילא נתקלקל הרובע, דעל"פ"כ יש ג' תפירות בכל צד: אם לא נאמר דצ"ח הכא דוקא בשלא היה בג' תפירות בעד אחר, וסבירא לה דזה מקרי גידין מרובעות בתפירן, אבל אם נתקלקל רובע התפירות על"פ"י פסיקת הגידין, כגון שפסקו ויתת התפירה, איך לא לך דאפלו על"פ"י פחות משלשה מספול: אמנם אס"כ היה לו להרמב"ם והפוסקים לחלק בזה, ומילא התפירה שום רמז חלוק בכל זה משמע דכשר בכל גוני, ואס"כן משמע מנה דלא סבירא להו למה דלעיל בפ"ש א"כ מרובעות ואחר"כ נתקלקל רובעו, ואלו יש ליטו דוהו גסר"כ פננת הרמב"ם במה שכתב "כל זמן שפני טבלא קמתי", שטבלא הוא טבלא מרובעת, כדפרש הקדוש הביאו הרא"ש בהלכות גטות, והפנה יהיה כל זמן שרובע התפירה קיים, וכמו שכתבנו מתחלה, ולכאורה פרוש זה מקוין יותר משה

משנה ברוכה

אפלו כל אחד בצד אחר: (יד) מושב הבתים. הינו המתורא וכצ"ל, וגם בזה (יד) דעת רמ"א כמו בהג"ה לעיל דגם הבתים צריכים להיות קימים, אלא ששמך אלמ"עלה: (טו) לחש. רוצה לומר, להחמיר מחמת זה לכתחלה בשמיהם. אף במקום שאי אפשר למצא תפלין אחרים ולא לחזור ולהפך תפלין אלו, יש לסמוך על (טו) המקלין בפסיקת התפירות, בין בתפירות ובין בישנות ובין בשתי תפירות ובין (טו) בשלש, אף בשלש ונהה שלא לברך עליהם, ועין בבאר הלכה: ג (טז) הטהורים. דלא הקל"ה למלאכת שמים אלא טהורה בלבד, גמרא: (יז) וצריך. כל האי (ח) צריך, לעובדא הוא אפלו בדיעבד: (יח) לשמו. ואפלו הרמב"ם המקל בבתים, וכמבאר לעיל בסימן לב קע"ח לו, מודה הכא: וטעם לזה, עין בלבש ויבג"ו אברהם: (יט) והשחורה צריך גסר"כ שיהיה לשמה: ואם לא עבדן לשמן, אינו מועיל אפלו אם ישחירן אחר"כ לשמן [תשובת דבר שמואל סימן ז' טו, ע"ש. ובהשוכת באר"שק פ"ב דהשחורה לשמה מהני, ועין בתשובת ר' עקיבא איגר דהקסים לדינא כהדבר שמואל הג"ל והרע"ש על המקלין בזה: (י"ט) שחרות. עין בברוך שאמר דמשמע מדבריו דמצוה להשחירן עד שיהיו שחרות בעורב. ודע דאם נתשנו (יח) ונתמעך מהן השחרות, צריך להשחירן מחדש, וכדלעיל בסימן לב קע"ח לט"ו, ובמקום הדוק

שפרשו הם דהפנה בזה כל זמן שהתורא קיים, דקנה ענין קיים המתורא לקל"ה התפירה: וצריך עיון בכל זה: * עור הרצועות וכו' הטהורים. עין במשנה ברוכה, וקמ"ב דרכו וספקו לקלא, ועין שם עוד לענין חפור עור תפלה של יד, ועין ברמב"ם פ"ג מ מהלכות תפלין הלכה טו דכלל את החפוי והרצועה בתרא גמא, ועין לעיל בסימן לב בס"י סע"ד קטן בו ובפרי מגדים שם: * וצריך שיהיה מעבד לשמו. עין במשנה ברוכה במה שכתבנו דאם לא עבדן לשמה אינו מועיל אחר"כ שהשחורה לשמה, דלא כהש"א ע"ש, וראיתי בספר דפשיק"א לענין סע"ד קטן יא שרוצה לומר דהגמ"א ס"כ סבא"ר ע"ש ע"ש: וכאמ"כ נראה כן, רק דבגמ"א ט"ו יצ"ח יצ"ח דענינה דענינה היתה העור מתקן על צרכו אפלו בהשחרות, על אמת כמה וכמה בעצם התקון של העור והתני העבד שצריך שיהיה בו, ואין זה בכלל קל"ה מרובע מהלכה, דאין זה אלא גלי' מל"א, וזה מקרקק מאד בלשון הגמ"א שכתב אחר"כ: וזהו שקמ"ב הגמ"א אברהם ונראה לי וכו', רצונו בזה למרן מה שהקשה הפרי"מגדים על הסג"א אברהם ע"ש, דלדברי דפשיק"א לענין יקשה מאד לשון הגמ"א אברהם דקמ"ב עבדו והשחורה, דהשחורה בלבד די, וסבירא וז' שכתבתי למר"ה מתוך דברי ספר התרומה הובא בבית יוסף לענין השחורה לשמה, שקמ"ב דהשחורה היא כשאר מקווי העור הקרועין שאחר העבד, עין שם. ודע עוד דנראה לעניות דעתי, דלדעת הרמב"ם יעבדו לשמה אינה אלא מרובעו, אפלו אם יס"כ בספר התרומה שצריך השחורה לשמה, על"פ"י פנים אינה אלא מרובעו, והלא טעמו של ספר התרומה הוא כיון שעקר השחורה הוא הלכה למשה מסיני לך ממילא צריך לשמה, כמבאר בבית יוסף, אס"כן עבדו גמי' הלא עקר העבד הוא הלכה למשה מסיני, כמבאר בפרי"מגדים באש"ל אברהם בתחלת סימן לב, וא"פ"ל יס"כ העבד לשמה אינו אלא מרובעו, כמו שהאר"י בזה הפרי"מגדים שם בסימן לב, בן נראה לעניות דעתי: * רצועות בין מעור וכו' בשרות. וקל"ה המקבד לקמ"ב, צריך עיון אי מקר לעשות רצועה מזה ופמ"י בפתיחה לסימן לב ע"ש: * הלכה למשה מסיני וכו'. ולעובדא הוא אפלו בדביעבד, הרמב"ם פסקו ג הלכה א: והעוד לבאר זה, ויש הלכה שהוא רק למצוה בעלמא, כבשבת דף ע"ט ע"ב ע"ש: * הרצועות שחרות. בין השל ראש או השל יד, רמב"ם שם. ומספיקאם אם מן התורה די בכל אחד עד כדי שיעור והשאר הוא למצוה ולגוי בעלמא, או דלקא מין דהיא מתקנת פלה פתרא צריכה להיות פלה שחור. וקצת ראיה לזה מקל"ה הגמרא קנחות לה ע"א קמ"ה מ"ח בין רש"י וכו', דלא משני בהיתר על השעור ולא היה מקשה עוד אי בפנים וכו': ויש לדחות, דסבירא לה להגמרא דלא היה בהיתר מתיר על"פ"י פנים מרובעו וצ"ע בענין גמי' מ"ד אחר משהו דמחזי כמגפר, עין בגמ"א אברהם סע"ד קטן ז, וצריך עיון. גם איני יודע אם התלכה למשה מסיני גמי' גס"כ על חתיכת הרצועה שנוכח בהעברתה: או לכתחלה לא מספיקא דחייב להשחיר, ולקא מתהפך הבית מזה המקום, עין בגמרא שם, אף בדיעבד אולי דמי למה שבפנים, ועין ברמב"ם פסקו ג מהלכות תפלין הלכה יד, ונדר השחרות, עין בקרבן שאמר שקמ"ב שישחירו פנים אמת, ואחר"כ שישחירן פנים אמת, אפלו אם היה מראיתו שחור וקמ"ב לנראה שחורין שחור לכל העור ממש בעורב, ונראה לי דהוה רק למצוה בעלמא, אבל מראיתו שחור שחור ס"כ לה, ולפי זה, אפלו אם היה מראיתו שחור וקמ"ב לנראה שחורין שחורין בלא (ה) גס"כן כשר, ונראה לזה מנה דף יט ע"א במראות הנמים, דאם היה שחור כחור טמא, פנה מכן, אפלו הנה שחור כחול טהור, וכדפרש רש"י שם, אלא

שער הציור

(ד) לביש"י שרד: (טו) אלהי ככה בשם הבית יוסף: (טז) רך"ה יחיים ע"ש וכתבאר הלכה: (י"ז) רמב"ם פ"ג מ מהלכות תפלין הלכה טו וליעיל בסימן לב בבית יוסף ד"ה ומה שקמ"ב רבנו שהרא"ש כתב וכו' ובהרבה מקומות: (י"ח) ב"ח בסימן לב:

הלכות תפילין סימן לג

ט ספר הירושקה
קטא: * ענחול לה

(כ) *מבחוץ, אכל מצד פנים (כא) יעשה מאיזה צבע שירצה חוץ מאדם, שמוא יאמרו שמדם חטטיו נצבעו והאדמו: ד (כב) טוב שישחירו ישראל לשמן ולא אינו יהודי: הגה *ומיהו בדיעבד כשר אם השחיר עוד הפתים, (כג) *אכל הרצועות *אפלו בדיעבד (י) (כד) *פסול (מצא כחור): ה *אם נפסקה הרצועה

באר היטב

כתב דהשקרה לשמה מהני: (י) פסול. כי מה שקיו הפתים שחורים אינו הליט, א"כ לא היו השחרות רק תקון בעלמא וקשר ע"י נכרי, משא"כ

משנה ברורה

באר הלכה

הקשר מצוי מאד להתמעך השחרות ויש לזהר בזה מאד^(א): (כ) מבחוץ. לצד השער שהוא מקום החלק, ואם השחירם מפנים לא מהני, וצריך לזהר ולהשחירם מבחוץ, וכן בבאר הלכה: (כא) יעשה. רוצה לומר, אם ירצה לצבוע אותם, אבל אין מחבב לצבוע בשום צבע, דאף דלחמב"ם צריך להשחירם גם מפנים, כמו שהפתיים הם שחירין, אין אנו נוהגין בהחמב"ם בזה^(ב), כמבאר בבית יוסף ודרכי משה: ד (כב) טוב וכו'. אבל בדיעבד כשר לזיידה (יע) אפלו על ידי אינו יהודי, ודאי לא לה דאפלו ברצועות לא בעינן השחרות כלל לשמן, ונ"מ א בהג"ה חולק עליו וסבירא לה דברצועות ההשחרות הוא הלכה למשה מסיני צריך השחרות לשמן, וממילא באינו יהודי דאינו עושה לשמה פסול, ודינו בדלעיל בסימן לב לענין קלף, עין שם; אבל בעוד הפתיים, דלרב פוסקים שחרותו הוא למענה בעלמא ולא לעובדא, וכדלעיל בסימן לב סעיף מ, חלקא לא בעינן בה גם כן השחרות לשמן^(ג) בדיעבד^(ד), ונהנה לה לתרמ"א לכתב הנהגתו בלשון "יש אומרים", אף שמיצונו פמה פעמים כיצא בזה: (כג) אכל הרצועות וכו'. אם עשאן נכרי, או אפלו ישראל אף שלא לשמן, והשעם פ"ל בסעיף קטן כב. וכלי"שפון בכל דבר שצריך בתפילין גופא לעובדא, או עשית הבית והש"ן שלו בכל פרטיו שיהיה פדיון, או תפירתו, או עשית (כ) הקשר שלו, דכל אלו הוא הלכה למשה מסיני, אם עשאן ישראל שלא לשמן פסול, וכתב הפרי מגדים, ויש למע מלעשות כל זה (כד) על ידי קטן אפלו אם (כג) גדול יעמד על גבו ויצטרף לעשות לשמה^(ה), וכן שלא לעשותם על ידי אשה וכל הפסולין המבאר לקמן בסימן לט, עין שם בסעיף א' וב', והשחרות הרצועות, דזה אינו בגוף התפילין, מתר על ידי אשה, והיא יודעת לעשות לשמה כמו איש, אבל על ידי אינו יהודי וקטן אינו מתר עד שיעמד אחר על גבם^(ו), וכדלעיל לענין קלף בסימן לב, עין שם בסעיף ט: (כד) פסול. כתב הפג"א אברהם,

דמראית קחל הוא בכלל שחרו, וכן בחז"ן דף מו לענין ראה, דאם שחרקה דוקא לחל, וכדאימא בקמ"ס פסקי ד מלכות שמיטה הלכה יט, שחרה כחול; אלא דאף מראה קחל הוא בכלל שחרו, ומכל מקום לכתחלה בנזאי מצנה להשחירו שיהיה שחר ממש וכמו שכתב הבריר שאמר. וענין בטה שכתבנו לעיל בסימן לב סעיף ג לענין שחרות דהו' דשם בעינן שיהיה שחר ממש, עין שם, דע דמטה שכתבנו שם יוסף אמת שראיה לכאן אמת שנתקשה על בקמ"ס^(א), למה לא נאמר בהלכה סתם שיהיה כותבין בדרך השחרה ולדברינו נוחא, דשחר סתם הנה משמע אפלו אם הוא שחר רק ככתב^(ב), ודו"ק: * מבחוץ. עין משנה ברורה, פן מבחב פלש"י דף לה ע"ב ד"ה וז"ל, דאי לא הימא חבי, אלא דצריך לצבוע סתם במקום שרוצה ללבוש לצד חוץ, וזוה ענין חקיקא במה שמש"י "כאן מבחוץ", ממה פסקא לה לרש"י וצובע אותו מקום החלק שיהא קרוי לה בשביל זה ונזייתו, מנה לו לרש"י לפרש סתמא: אותו מקום שהוא חלק ותי ילבושו למעלה, וממילא גרמא ללבוש שחר אותו מקום החלק למשה מסיני, וכן אמתא כשור כמו שכתבנו, וראיה מפר"קמ"ג בסעיף שכתב: אם השחירו הרצועות ואין לו רצועה אחרת, יוכל להשחיר מצד הפני, והנה דמסרי שחרות אבל לא דוקא מצד השער, ונזייתו אם יתפר הרצועה וילבוש השחר לצד חוץ, וכן באר תה"ד פתיים את דבריו: ולפי זה, מה שמש"י שם הנקרא בעמוד א "כאן מבחוץ" מלוי רק במקום שולבוש מצד חוץ, ומה שאמרו שם כמבאר "ונזייתו לבר שחרו חלק" הוא למענה פן הסביר בלבו, והביא ראיה לזה כש"י וז"ל ד"ה ונזייתו, והאמת לכאורה משמע להפך, ואף אם תהיה דבריו, על יב"ל פנים אין ראיה מרש"י לדבריו; אף התקמ"ב בהלכות תפילין הלכה יד משמע קצת כדבריו, ומכל מקום לכתחלה בנזאי גם הוא מודה, כמו שכתב בעצמו, ודע דלדברי הפרי מגדים יצמח לפעמים חקיקא גדולה, אם יתנה פנה הרצועה במקום הקף הקשר צד השחר למטה לא יצא בזה ודי הסענה ותי בדיקה לכתלה, ולפי הנראה שדבר זה במחלוקת שנו, עין לעיל בסימן כו באילה רבה שפן סתם בשם גליון הפדיון, ולענין דעמי דמבית יוסף פליג על זה וסבירא לה דלא עבר רק על "ונזייתו לבר", ולכן אפלו אהפך אחר כך ומי אמר, עין שם באילה רבה ודו"ק: * ומיהו בדיעבד וכו'. ועין פרי מגדים שהביא שם הפ"ה דיש להחמיר בזה אם יש לו תפילין אחרים. ונראה לי פשוט דבפתיים בנזאי יש לספק ולחלק אם תהיה השקנה וישחירו לשמן, ומנה שכתב הפג"א אברהם, וכלאו הכי יש הרבה ספקות פנה, וכמו שכתב הדגול מרובה וכלב"ש שרר, עין שם: * אכל הרצועות. השעם כתב ספר התרוקח, ביון דענין השחרות הוא הלכה למשה מסיני, לשמה גם כן בעינן, כמו דבעינן

לשמה בשעת קוניה בצריזת וצביעה בתכלת. ולפי זה נראה לכאורה שהוא תימן ענין עשיית הרצועה, דהנה ותיקתא מהעור, גם כן בעינן לשמה, ומצאתי שם סתם פסקי הלכה: * אפלו בדיעבד וכו'. עין במשנה ברורה במה שכתבנו וכל"שפון וכו'. עין לקמן בסימן לט סעיף ב, דכל אלו ששם בכלל עשיית אף התפילין הם בכלל תביעת התפילין, עין שם בסג"י א"י פן פשוט על יב"ל פנים לא גריע מהשחרות הרצועות דכ"י שיהיה לשמן, וראיה בספר מגן יעקב פקמ"ב פקמ"ב על דבריו לא סבירא לה לרינו הספר המריקא. שחרי כתב בפרק ג מהלכות תפילין (סי' א) הלכה טו: אין עושה תפילין אלא ישראל וכו', לפיכך אם הפך העובד ילולים או הפך פסולות וכו', ואי איתא דכ"י לשמן, תפוק לה ולא תיה לשמן, לשי"י חקמ"ס סבירא לה דכל דבר שצריך לשמה אינו מועיל בעיני אלו ישראל עומד על פניו, ולפי מה שכתב הגאון ר' יעקב אביר בחידושי בסימן לט על קשית הגאון אברהם בעין זה ע"ש אונא ראיתו, ובפרט לפי מה שמוצד הפרי מגדים בסימן לב סעיף קטן לב דכתיבה לשמה הוא מדרבנן, נפקא מנה למטה דברים, עין בפתיחת הפרי מגדים בתכלות קריאת שמע: ובכלא חבי, אין למקל למעשה נגר תכרעת רמ"א, ואולי דמה שאין נזרין הסופרים בכל זה לחשב לשמה תימן משום דסתמא לשמה קאי ביון שפכר נעבד לשמה; אבל גם זה אינו, דהרי בחלית עשיית בהכנה איתא לעיל בסימן יד דאם השול ישראל עשיית בהכנה בלא כונה דאין לבודו עליה, אף דשם כבר נזרין החוטין לשם עשיית, אפלו חבי לא אמרין דסתמא לשמה קאי^(א), וכן לענין תביעת סת"ם גם כן אפלו בדיעבד לא מהני בסתמא, וכדמובח בסימן לב סעיף יט עין שם, ומה שנתבס כסעיף ח "טוב להוציא וכו'" סנהו דבדיעבד מני במחשבה אבל לא בסתמא, ואולי דכיון דכלל התרומות בעצמו לא בריא לה דין זה, כמבאר בבית יוסף, אם למדין זה מציעית או לא, די אם נחמיר בזה בדיעבד לענין אם עשאן עושים וכן ישראל שחשב שלא לשמן אבל לא בסתמא, ובריר עיון, ואף דלא בריא לן למסלל משום זה דיעבד, מכל מקום לכתחלה בנזאי צריך לעשות כל עשיית הפתיים והפתיים עשיית הרצועות והשחרותם בפרש לשמה. ודע דמה שכתבנו לענין השחרות הרצועות דמסר על ידי קטן בשאמר עומד על פניו, אף הפרי מגדים בתחלת הפתיחה בסימן לב רצה להחמיר בזה, אכן במקומו בסימן זה במשקבות וקב אות קטן ה, חכסין לט באש"ל אברהם אות קטן ו חזר מנה ותימן, ומצאתי פן כעוה"י בתנ"א בתשובת סב"ס לובין סימן סח דהשחרות הרצועות אינו בכלל תקון עשייה, ומש"כ דעל ידי שבו"ס כשאמר עומד על גבו מטר, אף דיש לספק בזה, עין לעיל בסימן יא במה שכתבנו הדגול מרובה על השל"ן צריך דמתי בפרה להרא"ש על ידי עב"ס^(ב), ואם"כ חבי נמי, מכל מקום נראה לענין דעמי דאין להחמיר בזה בדיעבד אחר שהתרוקח נזא לא פסקא לה דינו כ"פ: * פסול. עין במשנה ברורה במה שכתבנו שהאחרונים השיגו על צעה הפג"א אברהם: ואף על פ"רן נראה לי דאם ישראל השחיר הרצועות בפעם ראשון ולא חשב בטרן לשמן רק בסתמא, בזה אפשר דגובל לקמן על הפג"א אברהם שישחירו שנית בפרוש לשמן ר"י, והוא פנין פסקי פסקא, ולכאורה תיה נראה לי צעה אחרת דהנה מועיל לכלי עלמא אף אם השחירו עכורים בפעם ראשונה, דכל עקר קשנים על הפג"א אברהם הוא דנבי לה דיו על גבי ר"י, עשה יצבענו מתחלה על הפג"א השחר במראה סתמא או חל וכלן ויכתיב נזא, ואתי נראה זו ומבטל להשחרו, כדאמרין גיטין יט סקרא על גבי דיו והוא מוחק, ואחר כך יצבע מלמעלה במראה שחר לשמן, ודיו על גבי סקרא לכלי עלמא סתם: ואף על גב דאמרין שם: וכי משני שאנו מדמין וכו', שאני נהא דחזו הני בעינן ספק סתמא, ולכעל התרוקח עצמו לא פסקי לה וכו', אף עם כל זה צריך עיון, ולמא נזאק סתם דיו על גבי סתם סקרא מבטל השל"ן להתחמתו, דמת דיו צריך לכלי עלמא, מה שאין פן כעבד שחר על גבי עבד סקרא וכו' ומה, ולמא תעבד סחתון צריך ותעוול פן בשבט אינו תיב משום צובע, וברדין נמי תעבד נעלוין השחר אינו חשבו לכלל בשלמות העבד שהיה חסדיו מתחלה שישאר רק שם שחר עליו, וכמו דאמרין שם בסקרא על גבי ר"י, עין שם בסקרא בגיטין יט וצריך עיון: * אם נפסקה וכו', ובשלי"י כ"י שפתיים וכו'. כתב הפת"ח שהשקל צריך אחר התפירה מתחלה למטה בישר הרצועה השלמה עד האצבע, ואחר כך יתרו עם הרצועה הנקשר למטה ויכריה הרויז פנתה, ודע האצבע צריך להיות כלא קשירתו, ובפ"ש שנת"חיים להפאון מהרי"ש קלוגר כתב דאין העולם נוהגין בדבריו ודין פקתם, עין שם. גם בתשובת

שער הציין

(יט) מגן אברהם: (כ) פרי מגדים בסוף לב כתב הפתיחה: (כא) שם לענין הקשר, והשאר לקמן בסימן לט סעיף ב במגן אברהם: (כב) לקמן בסימן לט ובאחרונים:

הַלְבוּת תְּפִילִין סִימָן לַג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יט]

ובמקום הדין הקָשֶׁר מְצוּי מְאֹד לְהַתְמַעֵף הַשְּׁתָּרוֹת וְיֵשׁ לְזַהֵר בְּזֶה (קאד"ק).

14) מדרביו מוכח שלענן שחרות הרצועות לא מועיל דין רובו ככולו, אלא צריך שיהיה כולו שחור, וכן מבואר בביה"ל (ד"ה הרצועות) שאין מועיל דין רובו ככולו ברצועות. וכן היא דעת הגרש"ז אויערבך (ביצחק יקרא). שאם נקלף הצבע אפילו במיעוטו פסול, ושלא כמו שכתב בשו"ת שלמת חיים (סי' לה), שבדיעבד מועיל באופן זה מדין רובו ככולו.

ומה שמצוי שברבות הזמן דוהה קצת שחרורית הצבע, או שנעשה בו כעין נקודות וסדקים לבנים, אך באופן כללי נראה שחור, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ד סכ"ח) שכשר, ובתשובות הנהגות (ח"ב סי' כב), כתב, שהגרי"י קניבסקי היה מקפיד שיהיו כל הרצועות שחורות.

[משנ"ב ס"ק כא]

דאף הַלְבָּטִים צָרִיךְ לְמַשְׁחִיךְ אִם מִבְּפָנִים, כְּמוֹ שֶׁהַבְּמִים הֵם שְׁחָרִין, אִין אֵנוּ נִלְחָדִין בְּהַרְבֵּי בְּזָהֵל.

15) ואף לשיטת הרמב"ם אין זה מהלכה למשה מסיני, אלא מדין גוי התפילין.

ולענין חו"י הרצועות, דהיינו מקומות החתך הנראים מבחוץ, כתב הקסת הסופר (סי' כג סי"ב) ובלשכת הסופר ס"ק ב) שיש לדקדק להשחירם, ואפשר שהוא בכלל הלכה למשה מסיני. אמנם, בפמ"ג שהובא להלן (ס"ק כד) משמע שלא כדבריו, שהרי כתב שמי שהשחיר את הרצועות שלא לשמה, יכול לצבוע את הצד השני לשמה, ולהפכו כלפי מעלה, ואם יש להשחיר אף את צידי הרצועות, עדיין ישאר בצידי הרצועות הצבע שהושחר שלא לשמה (וזכרון אליהו פ"ב סי' ב), וכן הביא החזו"א (ארחות רבנו ח"א עמ' לו) ראייה מהתיקון תפילין (עמ' מא) שכתב שמשחירים את הרצועות ואחר כך חותכים אותן, שאין צריך להשחיר את הצדדים, וכן כתב בתשובות והנהגות (ח"ב סי' כב), שהגרי"י לא הקפיד על זה, עיין שם טעמו.

[ביה"ל ד"ה הרצועות שחחת]

יזכר קָשֶׁיָא אַחַת שְׂרָאִיטִי לְגֵאוֹן אַחַד שְׁנַתְקֶשָׁה עַל הַרְמַבְּ"ם¹⁶⁰.

16) שכתב (פ"א מהל' תפילין ה"ה), שההלכה שנאמרה למשה מסיני שיהיו כתובים בדיו, לא נאמרה אלא למעט שאר מיני צבעונין, ומשמע שכל דבר שיעשה ממנו מראה שחור הרי הוא כשר.

[ביה"ל שם]

וְלִדְבָרֵינוּ נִיחָא, דְּשַׁחַר סָתָם הֵיךָ מִשְׁמַע אֶפְלוֹ אִם הוּא שַׁחַר רַק בְּכַהֲל¹⁷.

17) ומכח קושיה זו כתב בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' רנו), שלכך נאמרה ההלכה לכתוב בדיו דוקא, כדי להורות שאם נכתבה האות בדיו שחור, כשרה היא אף לאחר שהוכהתה מראית הדיו ונעשית כעין צבע אדמדם [שקורין ברא"ן], מפני שדין זה אינו אלא בכתובה שיש לכתוב בדיו שחור. והובאו דבריו במשנ"ב לעיל (סי' לב ס"ק קכח), ועיין שם שנחלקו החתם סופר והפמ"ג בדין זה.

[משנ"ב ס"ק כב]

וְלִקְרָא לֹא בְּעֵינֵין בְּהַ גְּסִיפֵין הַשְּׁתָּרוֹת לְשִׁמְרָן¹⁸ בְּדִיעֵבְדֵי¹⁹.

18) ומריחת שמן לאק שקוף המבריק את הצבע השחור, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' יג) שאף אם נעשית במכונה חשמלית ושלא לשמה, הרי היא כשרה, מה שאין כן במריחת צבע לאק שחור, שצריך שתיעשה לשמה.

19) אמנם לעיל (סי' לב ס"ק קכד ו-קפו) הביא פוסקים רבים הסוברים שהשחרת הבתים היא הלכה למשה מסיני, ולעיוכבא היא אפילו בדיעבד, ולדעתם השחרת התפילין על ידי עכו"ם פסולה, והרמ"א כאן שמכשיר והולך בשיטת המחבר. וראה שם שסיים שלדינא יש לעיין בזה.

[משנ"ב ס"ק כג]

דְּיֵשׁ לְמַנַּע מִלְעֲשׂוֹת כָּל זֶה עַל־יְדֵי קָטָן אֶפְלוֹ אִם גְּדוֹל יַעֲמֵד עַל גְּבוּ וְיִצְנַהֵד לְעֲשׂוֹת לְשִׁמְרָן²⁰.

20) שבעשיה שהיא בגוף התפילין, כתפירה וכיוצא בזה, מלבד הדין שצריך לעשותה לשמה, יש דין נוסף שאינו יכול לעשותה מי שאינו בתורת קשירה, וכמבואר בשו"ע לקמן (סי' לט ס"א) שכל שאינו בקשירה אינו בעשיה, ולפיכך לא מועיל אם גדול עומד על גביו, וכמו שנתבאר שם (ס"ק ח).

[משנ"ב שם]

אָכַל עַל־יְדֵי אִינוּ יְהוּדִי וְקָטָן אִינוּ מְקַר עַד שְׁיַעֲמֵד אַחַר עַל גְּבִיסוֹ²¹.

21) משמעות דבריו שבגדול עומד על גביו מותר לכתחילה, אמנם בביה"ל לעיל (סי' יד ס"א ד"ה וטוב) מבואר שאין לעשות לכתחילה על ידי קטן אפילו גדול עומד על גביו.

[ביה"ל ד"ה אפול בדיעבד]

אף דְּשֵׁם כְּבֵד נְטוּוֹ חַחוּטִין לְשֵׁם יְצִיטָא, אֶפְלוֹ הֵבִי לֹא אַקְרִינֵן דְּקַמְטָא לְשִׁמְרָן קָא²².

22) מסתימת לשונו משמע, שאפילו אם נטוו החוטים על ידי אותו אדם שתלאם, אין להכשירם. אמנם, לענין שזירת חוטי הציצית, כתב לעיל (סי' יא ס"ב ד"ה לשמן) שאם טוואן אדם לשמן, כשרים החוטים אפילו שזרם בסתם, לפי שיכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה.

[ביה"ל שם]

עֵין לְעִיל בְּסִימָן יֵא כְּמָה שְׁמַתָּה הַגּוֹל מְרַבְּבָה עַל הַשְּׁלִמְוֶן עֲרוּךְ דְּמַתִּיר בְּטוּיָה לְפָרָא"ש עַל־יְדֵי עַפְוִיס²³.

23) ביאור דבריו, שהרא"ש (הל' ספר תורה סי' ג) כתב שמותר לעבד העור על ידי נברי כשישראל עומד על גביו ומצוהו לעשות לשמה, ומזה למד השו"ע לעיל (סי' יא ס"ב) שהוא הדין לענין טוית החוטים, והקשה הגול מרבבה (הובא בביה"ל שם ד"ה וישראל) שמשמע ברא"ש שלא התיר בישראל עומד על גביו אלא בציוור של עיבוד, שכיון שאין צריך לשמה אלא בתחילת העיבוד, דהיינו בנתינת העורות לסיד, שאינו אלא רגע אחד, אנוחנו אומרים שהנכרי עושה על דעת הישראל המצוהו, מה שאין כן בטוית ציצית שכל טויה וטויה היא דבר בפני עצמו, שאף אם ישראל עומד על גביו לא מועיל.

הלכות תפלין סימן לג לד

(כה) י"ש מתירים (ו) (כו) לתפור (כז) מצד פנים, ל"וש אומרים מה שמקיף ממנה הראש, ובש"ל יד כדי שמקיף הרוזע לקשור התפלה עם הרוזע וכדי שתפתח עד (ח) (כח) אצבע אמצעית ויכרך ממנה על אותו אצבע שלש פריכות ויקשר, אין להם תקנה לא בקשינה ולא בתפירה, וכל יתרון הארך שהוא בשביל שמוך הרצועה פמה פעמים סביב הרוזע ובש"ל ראש מה שמתלוו ממנה, * אין התפירה והקשינה פוסלים בה. * ובקשעת הדחק יש לסמוך על (כט) המתירים כדי שלא (ט) יתבטל ממצות תפלין:

לד סדר הנחת הפרשיות בתפלין, והמהדרים אשר להם ב' זוגות תפלין, וכו' ד' סעיפים:
א (א) ** סדר הנחתן בבתי, לרש"י והרמב"ם 'קדש' משמאל (ב) המניח בבית החיצון, ואתרוי

כ תוספות והראש
 בשם רבני סם
 ל תרוסת הדשן וספר
 הרוזע מ בית יוסף
 א מנחות לו לפרוש
 רש"י שם ורמב"ם
 פסקי גי ובשמושא
 רבא וסמי' והמרוזי
 בשם רבב
 ישראל
 שמושא
 גבילת
 סימא שגל גבי קבר
 יחזקאל, ורבו יונה ורמב"ן והש"א בתשובות המהר"ם לרמב"ן סימן ולד:

באר היטב

התנה דאסור לתפור, ע"ש באר"ך: (ט) יתבטל. ולא יכרך, והכרכות אינן מועפות, ט"ו, ועין פתשו' שבית יצחק ח"א סימן א, וע"ל סימן ט ס"ק ו מ"ש ו נכתב בספר אליה רבה דדוקא מה שמקיף הראש והרוזע, אבל מה שחולק מקומו סמוך בדעבור בתפירה אף שלא בשעת הדחק, ומ"ש ב"י דמהרמב"ם משמע דאסור, לא משמע הכי בקפ"ח מלשנה, וכן פסק בספר זברון לר"י הכהן: (ב) המניח. ובאשר אולנין כתר זמין ושמאל דעלקא, מ"א:

באר היטב

מהר"ם מרוטנבורג אחרונים בסימן ד השיג עליו, דעקר קפידא על השעור, שמשאר פל"ק כדי למתח ולכרך, ואף דלאחר הפריכה סביב הרוזע נשאר הקשינה למעלה מהאצבע לא חלישין; אף זאת נסתפק, דלא יהיה הקשינה על האצבע גופא כיון שגם שם שך קשינה, עין שם באריכות. ומכל מקום נראה לעניות דעתי, לכתחלה טוב שיתפור אותו המקום בגידין, ומצד פנים שלא יהיה מנופר, פי אפלו אם נחש לחמרת הפחצית השקל דנה מקרי תוך השעור, מפל מקום נראה פשוט שגודאי נחל לסמוך בנה על רבנו סם ושאר ראשונים המקלין בתפירה. ודע דמה שאינה אנשים מחברין הרצועה מנה ובה בלא תפירה, זה לא עדיף מקשר ואפשר דגרעא ממנה: * אין התפירה והקשינה וכו'. ומכל מקום יש נפקא מנה בין השלי"ד לשל"ראש, דבש"ל ראש אם ישאר כך ולא יתפירה לה הרצועה שנסקקה, לא בקשינה ולא בתפירה, גודאי אסור לו לכרך על התפלין, ולא נחל להכשיר פמה שגשאר גרודמין דהינו הרצועה השנייה, וכמו בקציעות לעיל בסימן יב, דהרי מסקינן פמנחות לה ע"ב דכרצועות פסול גרודמין ומכל מקום מחוב למניח התפלין אם נאכד הרצועה זמין לו שום עצה, דשקא הלכה כהשטות שפוכרים דהאי "ובמה שעוריהו" אשלי"ד קאי, עין בבית יוסף לעיל בסימן כו. אף פאקת בנה יש לו עצה אחרת, ויכול להסיר הקשר ולמשך הרצועה לשני הצדדים, ויכול בשעת הדחק לצאת בנה אם ישאר שני טפחים לכאן ולכאן, עין שם בסימן כו במשנה ברורה, ומפל מקום נפקא מנה מפל זה לענין אם נפקא שני הרצועות משני הצדדים ולא נשאר פי אם מה שמקיף הראש, ובשלי"ד אפלו אם לא נחבר קלל מתר לכרך על התפלין, ויכול לעיל בסימן כו סעיף ת, ויפי זה גודאי מהני תפירה אפלו בחוטים ומצד חוץ או קשר; אף כל זה אם לא היה עושה הו' כריכות, ולדין דמנהגו לעשות כריכות, פבר כתבנו שטוב שיתפרמו בגידין ומצד פנים כדי לצאת בנה ח"ש של הפחצית השקל:

* סדר הנחתן. עין במשנה ברורה, ופשוט דאפלו בשלי"ד, כגון היבא שאין לו תפלין של יד ויש לו שני תפלין של ראש, דמבאר לעיל בטולה עור על אחד מהם, דוקא אם מנחין שם כסדר, כמבאר בבית יוסף [עין בבית יוסף] מן הבאר דבני הבית יוסף] שהסכים דהאי דינא דאם החליף פרשיותיהם פסולין קאי נמי אשלי"ד. ולכאורה הוא הדיון דאם כתבן על ארבע גלפים ונתנן בבית אחד דיוצא בנה אפלו אם לא דפקו, כמבאר בסימן לב סעיף מו בבית יוסף, שצריך לזהר נמי שיהיו מנחין דוקא בסדר, קדש משמאל וכו', או אפשר דהבא לא מנבר גל"ק דחלופן כמו בקלף אחד בשלי"ד שכותב וקנה אחד שמע: וגם להסמ"ק (3) מפל ספק זה, דאפשר דאף הסמ"ק יודה בנה שהוא פסול בין שהם ד' גלפים, או אפשר דלהסמ"ק לא נאמר כלל דין קביעות מקום להפשיטות

כרצועות הפלי"ט שיהיו שחרות קרי זה כמו טוהה דציעית דפסול פנקרי, וני"ל דאם חזר ישראל והשחירם לשמן פשר, מ"א: (י) לתפור. דוקא בגידין ודוקא לתפור לצד פנים, אבל לקשר או לתפור לצד חוץ פסול. ואם נסקקה המעברתא סמוך לתפירה, דכר' שמואל סימן ר"א: (ט) אצבע. ורעה לומר שתפתח הרצועה בקשועה בלא פריכות, וט"ו מחמיר לכתחלה אפלו נסקקה הרצועה לאחר שנקשר ממנה סביב הראש רק מה שתלויה לפניו עד הסבור ברצועה זמין ובשמאל עד

משנה ברורה

דאם חזר ישראל והשחירן לשמן פשר, והביא ראיה לזה, והפרי' מגדים ושאר אחרונים השיגו על ראיתו ונשאר בדין זה בצריך עיון, ונתן הפרי' מגדים לזה עצה אחרת, שישחיר בצד השני של הרצועות לשמן. דאף שהשחירו משני צדדים קשר כמבאר בסעיף ג, ויהפך הצד שהשחיר לשמן למעלה; וכל זה הוא אם אין לו רצועות אחרות, וכמו שבארנו בבאר היטב: ה (כה) י"ש מתירים. אפלו בתוך השעור שמקיף הראש והקפרת: (כו) לתפור. דוקא תפירה, (כג) אכל קשינה בתוך שעור הפ"ל לכלי עלמא פסול מן התורה, דכתיב "וקשרתם", ונדרשו פ"ל: קשר פם, דהינו הרצועה שקושר בה התפלין תהא תמה ושלמה ולא קשורה²⁴. גם התפירה הוא (כל) דוקא בגידין ולא בחוטין. פתב בתשובת דבר' שמואל: אם נסקקה המעברתא, מתר לתפירה²⁵: (כז) מצד פנים. כדי שלא יהיה מנופר מבחוץ כלל, וכל' שפן אם מקום התפירה פנים לתוף המעברתא דשרי לרעה זו: (כח) אצבע. רוצה לומר, שתפתח הרצועה בלא כריכות²⁶, דנהו שעור ארך הרצועה של יד, וכג"ל בסימן כו סעיף ת. והשעם דהקל בשל"ראש, עין בדרכי משה²⁷: (כט) המתירים. הינו דמתר אפלו לתפור בגידים בתוך השעור שמקיף הראש והקפרת, (כס) וחוץ לשעור הזה מתר אפלו לקשר וכל' שפן לתפור בחוטים; אבל בכל זה (כו) אין יכול לכרך עליהם, פי (כז) מעקר הדיון צריך להחמיר כהי"ש אומרים, דספק תורה לחמרא, אף כדי שלא יבטל לגמרי את המצוה יניחם עד שימצא אחרים. ועין בט"ו שפוסק דגם ברצועה של ראש אין יכול לכרך עליה עד שיהיה הרצועה של זמין עד הסבור ושמאל עד התנה שלמה בלי קשינה ותפירה. אבל בספר אליה רבה הכריע להלכה, דבין בשל"ראש ובין בשלי"ד, לכד מה שיש בתוך השעור שמקיף הראש והקפרת; וכל לתפרו אף שלא בשעת הדחק ולכרך עליהם, (כמ) אף שיהיה לתפור מצד פנים שלא יהיה מנופר התפירות מבחוץ, דאם הוא מנופר לא עדיף מקשר, וגם (כט) שיהיה בגידין, אכל בחוטין או קשינה אסור אפלו בשל"ראש, וכן פסק בספר ישועות יצחק ובדרכי החיים. ומכל מקום אם יכול להשיג רצועה שלמה, גודאי נכון להחמיר לכתחלה כהט"ו,

פי כמה מאחרוני ומנו העתיקו דבריו להלכה, אף במקום הדחק גודאי יכול לסמוך על כל הגאונים הג"ל ולכרך, ובפרט אם נשאר בהשל"ראש שני טפחים תלויים לכד מה שמקיף הראש, גודאי יש לסמוך להקל דמהני תפירה. ועין לעיל בסימן כו במשנה ברורה סעיף קטן מד. אם נסקקה הרצועה בקפיה ולא נשאר בשעור שעורה, הניח הפרי' מגדים בצריך עיון אי נשאי לתפור, ועין לעיל בסימן כו סעיף קטן מב מה שכתבנו שם: **א (א) סדר הנחתן.** וכו', דלכלי עלמא (ב) אם החליף אינה פרישה, שנתנה שלא בביתה המיוחד לה, פסולין²⁸ אף דיש ד' פרשיות בר' פתים, וכל' שפן אם נתן שתי פרשיות (ג) בבית אחר: (ב) המניח. ואפלו (ג) אם המניח

שער הציון

(כג) מגן אברהם: (כד) מגן אברהם והג"א ישאר הרבה אחרונים, דלא נהאליה רבה: (כה) פן מצד הפרי' מגדים לשיטה זו וכן פתב המאמר מדין פי: (כו) ט"ו: (כז) פרי' מגדים: (כט) רבנו יצחק: (לט) פן איתא ברבנו יצחק בשם רבותיו שהחזיק האליה רבה שיטתו לדינא, וכן פתב בישועות יצחק, ובדרכי החיים סתם בנה: (ב) מנחות לה: (ג) פרי' מגדים בסימן מב סעיף קטן ב: (ד) מגן אברהם:

